

man historieskrivernes beretninger til retfærdiggørelse af krav under henvisning til vikingeovertagelse, midlertidig flugt osv.

Selve analysen af teknikken i og forløbet af et typisk vikingeovertagelse (le mécanisme-type d'un raid normand) er særdeles overbevisende. Hvad derimod angår det rent kvantitative – altså spørgsmålet om omfanget af alle angrebenes betydning – befinder D'Haenens sig i samme situation som sin meningsfælle P. H. Sawyer. De peger begge på kildernes klare tilbøjelighed til overdrivelser; men de har ikke dermed godtgjort, at vikingehærene virkelig var små og plyndringerne begrænsede. Her må de i sidste instans henvise til almindelige sociale, økonomiske og tekniske forhold i middelalderen, forhold, som ofte er ukendte eller endnu uudforskede.

Men D'Haenens arbejde vil sikkert få stor betydning, dels ved den systematiske inddragelse af psykologiske faktorer i samtid og eftertid, dels ved den forsknings- og fremstillingsteknik, der er anvendt. Foruden at meddele sine egne synspunkter giver han en forskningsoversigt i form af en originalt udformet »status questionis«. At dette i sig selv er en videnskabelig præstation, der har sine særlige problemer, behandles nærmere under omtalen af et andet arbejde, hvortil han er medforfatter (*L'archéologie du village médiéval*, se nedenfor).

H. Schledermann

Gillian Fellows Jensen: Scandinavian Personal Names in Lincolnshire and Yorkshire. (Navnestudier udgivet af Institut for Navneforskning Nr. 7). CVIII + 374 s.

Med denne disputats af en engelskfødt medarbejder ved Institut for

Navneforskning foreligger for de vigtigste danske bosættelsesområder i England en pendant til J. Adigard des Gautries' undersøgelse af de danske personnavne i Norrøndiet. Hovedparten af bogen, 356 s., udgøres af en navneliste, hvor hvert enkelt dansk personnavns forekomst i kilderne er registreret, og hvor der gøres rede for navnenes etymologi og forekomst i Skandinavien samt gives henvisninger til indledningens behandling af navnenes lydudvikling og ortografi.

De første godt hundrede sider af bogen, som er pagineret med romertal, er en historisk og sproglig indledning, hvor der kort fortælles om de vikingetogter og -bosættelser, som medførte udbredelsen af de danske personnavne, om fordelingen af de skandinaviske stednavne i England, som for perioden før 1066 er den alt-dominerende kilde til personnomenklaturen, samt om forholdet mellem danske og norske personnavne, hvor forf. fortjenstfuldt gør rede for de kildekritiske konsekvenser af det forhold, at den hjemlige danske overlevering af personnavne er langt ringere end den norske. Endvidere gives en klassificering af personnavnestoffet i tre grupper, og der gøres rede for hyppigheden og den kronologiske lagdeling af disse grupper. Det viser sig, at personnomenklaturen har været temmelig stabil, forholdet mellem de forskellige grupper ændres ikke væsentligt mellem 875 og 1250; man vedblev at bruge sammensatte navne og i vidt omfang at bruge de samme navne perioden igennem, og de oprindelige tilnavne var ligeledes meget anvendte, men med en hurtigere fornyelse af repertoireet. Her er mange navne, og hvert enkelt forekommer som hovedregel kun få gange. Endelig behandles i et rent sprogligt kapitel gengivelsen af nordiske navne

i engelske kilder. Det har uundgåeligt præget overleveringen, at en del navne er optegnet af normanniske skrivere, der havde svært ved at kaspere det nordiske.

Det falder uden for nærværende anmelders kompetence at bedømme det filologiske arbejde, der er nedlagt i systematiseringen af det vældige materiale og i den sproglige redegørelse derfor. Mod forf.s behandling af sagens historiske sider tør derimod rettes visse principielle indvendinger. For det første savnes en almindelig redegørelse for det foreliggende kildemateriale. Det fremgår, at der alene er benyttet trykt materiale; men det havde været værdifuldt at få dette præsenteret nærmere; det er ingenlunde noget egalt og problemfrit kildegrundlag, man har at bygge på. For det andet må man nære betænkelighed ved forf.s tilsyneladende modvilje mod at optage en diskussion med de argumenter af rent kildekritisk og historiemetodisk art, som er ført ind i debatten om, hvad sted- og personnavne egentlig kan lære os om vikingernes bosættelse. Enten negligerer hun dem, eller hun går ud fra, at hvad der synes at være almindelig enighed om, selv om enkelte er uenige, det er nok et tilforladeligt udgangspunkt. Det forekommer således at være en mangel, at der ikke er taget stilling til Sawyer's argument, at et ukendt antal af de danske personnavne rundt om i kilderne kan være båret af personer af engelsk herkomst, fordi personnavnegivning var en modesag, ikke et spørgsmål om nationalitet. Til støtte for sit argument henviser Sawyer til en virkelig meget slående undersøgelse af personnomenklaturen blandt Thorney Abbey's lægbrødre gennem en periode; men denne er ikke inddraget i det foreliggende arbejde,

selv om forf. andetsteds når til resultater og overvejelser, der meget ligner Whitelock's. Det er muligt, der kan gives gode grunde til at være uenig med Sawyer; men så skylder forf. sine læsere at fremlægge dem. Man kan ikke blot tie ham ihjel.

Endvidere må man anholde som uheldig en vis tendens til at anføre som belæg for historiske kendsgerninger, hvad der står om dem i arbejder af sprogligt tilsnit, skrevet af filologer, altså at bruge anden- eller trediehåndskilder. P. XXIII hedder det, at kongeriget Yorks historie er temmelig dunkel. Det står for så vidt til troende, men frem for at give en henvisning til et arbejde om skandinavisk indflydelse på dialekterne i Yorkshire, havde det været mere apropos med en henvisning til f. eks. A. Binns: *The Viking Century in East Yorkshire*, 1963, som ikke synes benyttet. Ved at holde sig til de relevante autoriteter kunne forf. et andet sted have sparet sig at puste liv i den forladte forestilling, at inddelingen i wapentakes skulle være foretaget af danskerne snart efter koloniseringen (p. XLIV). Hun henviser her til O. S. Andersons arbejde om de engelske hundreders navne og er gået glip af den erkendelse, at wapentakes og hundreder er ganske den samme institution, den har blot fået et dansk navn i Danelagen, og den er ikke omtalt før midten af det tiende århundrede. Et opslag i standardværket, Stenton's *Anglo-Saxon England*, er nok.

Der kunne yderligere anføres forskellige indvendinger, således mod den postulerede forbindelse mellem hærenes deling af landet og stednavnenes fordeling. Denne forbindelse er af flere grunde vanskelig at opretholde; den er det allerede, når man tilslutter sig den anskuelse, at en

større eller mindre del af stednavnene skyldes indvandrere, som er kommet efter hærene. Afslutningsvis skal imidlertid blot anføres et par anker mod værkets bibliografi. Den er kombineret med en forkortelsesliste og opdelt i et afsnit for kilder og et for anden litteratur. Det må undre en smule at se Stenton's *The Danes in England*, 1927, anført under kilder med den oplysning, at den indeholder »abstracts«, mens man samme sted må savne hans *The Free Peasantry of the Northern Danelaw*, 1925-26; den første er en forelæsningsnotits, den anden en højst relevant kildeudgave. Det må nok være en lapsus. Når man under litteraturen får samme forfatters afhandling fra 1945 *The Colonies in England and Normandy*, undres man over, at *The Danish Settlement of Eastern England* fra 1942 ikke har fundet anvendelse. I mere formel henseende må man anke over ufuldstændige titelangivelser. Ved *An Historical Geography of England before A. D. 1800*, Cambridge 1936, hvortil Ekwall har bidraget med et kapitel om »The Scandinavian Settlement«, savnes således udgiveren: H. C. Darby.

Niels Lund

L'archéologie du village médiéval. (éd. Centre belge d'histoire rurale, publ. no. 5, Louvain et Gand, 1967). 139 s.

Denne publikation er i sandhed et samleværk, fremgået af forslag, indvendinger under kollokvier og fuldt udformede bidrag. I første omgang overraskes man både af, hvad der er med, og hvad der mangler. Man finder således en udførlig omtale af kirker og borge (motteanlæg) og desuden adskillige blanke sider, hvor læ-

seren selv kan supplere med litteratur og kommentarer.

Der er tale om en yderst moderne, tværvideenskabelig og sociologisk betonet bebyggelsesforskning, hvortil vi ikke har noget sidestykke i dansk middelalderarkæologi.

Mest interessant er et detaljeret arbejdsprogram over de problemstillinger, man ønsker at belyse i de kommende års forskning vedr. nord- og vesteuropæiske landsbyer. Man kalder det en »questionnaire«, altså en »status questionis«, og teksten hertil er udarbejdet af Léonold Genicot og Albert D'Haenens. Begge er historikere i Louvain, og bogen er trods titlen mindst lige så historisk som arkæologisk. Størstedelen af medlemmerne i »Centre belge d'histoire rurale« er også historikere.

Problemerne inddeles i fem hovedgrupper: 1) *Mennesket*. 2) *Bosættelsen på landet*. 3) *Udnyttelsen af landjorden*. 4) *Omdannelsen af jordens produkter* og 5) *Dagliglivet*. I hver gruppe er der en række underafsnit, således i gruppe 1 somatiske og demografiske data; i gruppe 2 f. eks. boliger, fælles faciliteter (kirker, møller, befæstning m. m.) og kommunikation med omverdenen; i gruppe 3 jordfordeling og landbrugsredskaber (materiale, proveniens, funktion).

Det hele er opstillet særdeles overskueligt og systematisk, endog gruppe 5, der angår dagliglivet. Hvis man tror, at der her ville blive plads for malende skildringer som Troels-Lunds eller hyggelige beretninger som Steensbergs, tager man fejl. Allerede under § 1. A spørges der hårdt: »Er adelen kødspisende og den ufri befolkning vegetarer?«.

Skemaet er blot tænkt som et arbejdsgrundlag; men det indebærer naturligvis i sig selv en opfattelse af landsbyen som samfundsfænomen –